

চমু ৰচনা আৰু ব্যাকৰণ

(ক) ভাব সম্প্রসাৰণ :

মহৎ লোকৰ বাণী বা কোনো প্ৰসিদ্ধ লিখকৰ একোটা মহৎ উক্তিৰ অন্তৰ্নিহিত ভাবটোক সহজ-সৰল আৰু সাৱলীল ভাষাৰে স্পষ্টকৈ বহলাই আলোচনা কৰাকে ভাব-সম্প্রসাৰণ কৰা বোলে। কেতিয়াবা ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-পটন্তৰ আদিৰো ভাব-সম্প্রসাৰণ কৰা হয়। কবিতা বা গদ্য, যিকোনো মহৎ উক্তি বা কথাৰ ভাব-সম্প্রসাৰণ কৰিব পাৰি। তলত ভাব-সম্প্রসাৰণৰ কেইটামান উদাহৰণ দাঙি ধৰা হ'ল :

(১) “স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ উন্নতিৰ মংগল-মন্দিৰৰ সিংহদুৱাৰ হৈছে মাতৃভাষা।”— লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা

এই কথাষাৰিৰ মাজেৰে নিজৰ দেশ আৰু জাতিৰ উন্নতি সাধন কৰিবলৈ যোৱাৰ মূলতে যে মাতৃভাষাৰ উন্নতি কৰা, সেই ভাব প্ৰকাশ কৰা হৈছে।

যিখন দেশৰ মাটি-পানী-বায়ুৰে পৰিপুষ্ট হৈ মানুহ জীৱনৰ বাটত আগ বাঢ়ি যাবলৈ সক্ষম হৈছে, সেইখনেই হৈছে তেওঁৰ স্বদেশ অৰ্থাৎ নিজৰ দেশ। আনহাতে যিটো জাতিৰ ঐতিহ্য, সভ্যতা-সংস্কৃতিৰ উমেৰে জীপাল হৈ নিজৰ জীৱন সাফল্যমণ্ডিত কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে, সেইটোৱেই হৈছে তেওঁৰ স্বজাতি— নিজৰ জাতি। নিজৰ দেশ আৰু জাতিৰ উন্নতি আৰু কল্যাণৰ কাৰণে কাম কৰাটো প্ৰতিজন মানুহৰে কৰ্তব্য। কিন্তু স্বদেশ আৰু স্বজাতিৰ উন্নতি সাধন কৰিবলৈ হ'লে প্ৰথমে

সেই দেশ আৰু জাতিটোৰ মাতৃভাষাৰ উন্নতি আৰু সমৃদ্ধিৰ কাৰণে আত্মনিয়োগ কৰিব লাগিব। সিংহদুৱাৰ স্বৰূপ মাতৃভাষাৰ উন্নতি আৰু কল্যাণৰ জৰিয়তেহে নিজৰ দেশ আৰু জাতিৰ উন্নতিৰ মংগল-মন্দিৰত প্ৰবেশ কৰিব পৰা যাব। কাৰণ মাতৃভাষাৰ উন্নতি আৰু বিকাশ হ'লেহে দেশ আৰু জাতিৰ সভ্যতা-সংস্কৃতিৰো উন্নতি আৰু বিকাশ হ'ব আৰু বিশ্বৰ দৰবাৰত নিজৰে দেশ আৰু জাতিৰ নাম উজলি উঠিব। গতিকে মাতৃভাষাত দক্ষতা আৰ্জি সেই ভাষাত বিজ্ঞান, সাহিত্য, অৰ্থনীতি, ৰাজনীতি, সংস্কৃতি আদি বিভিন্ন বিষয়ৰ মূল্যবান গ্ৰন্থ লিখি ভাষাটোক উন্নতিৰ শিখৰলৈ আগ বঢ়াই নিব পাৰিলেহে নিজৰ দেশ আৰু জাতিও উন্নতি আৰু বিকাশৰ পথত আগ বাঢ়ি যাব পাৰিব। মুঠতে মাতৃভাষাৰ উন্নতিয়েই নিজৰ দেশ আৰু জাতিৰো উন্নতি।

(২) “অধ্যৱসায় মনত লুকাই থকা প্ৰতিজ্ঞাৰ ফল। মনত প্ৰতিজ্ঞা থাকিলে কামত অধ্যৱসায় জন্মে।” — সত্যনাথ বৰা

এই উক্তিৰ মাজেৰে মনত দৃঢ় প্ৰতিজ্ঞা থাকিলে যে কামত অধ্যৱসায় বা একাগ্ৰতা জন্মে, তাকে ক'ব খোজা হৈছে।

কোনো কাম এবাৰতে কৰিব নোৱাৰিলে নেবানেপেৰাকৈ লাগি বাৰে বাৰে চেষ্টা কৰাটোৱেই হৈছে অধ্যৱসায়। কামত কৃতিত্ব লভিবলৈ অধ্যৱসায়ৰ প্ৰয়োজন। এই অধ্যৱসায় প্ৰতিজ্ঞা বা দৃঢ় মানসিক সিদ্ধান্তৰ পৰা জন্মে। কোনো কামত সফল হ'বলৈ বা নিজৰ লক্ষ্যত উপনীত হ'বলৈ মানুহে মনতে প্ৰতিজ্ঞা কৰি ল'ব লাগে। প্ৰতিজ্ঞাই মন দৃঢ় কৰে। মনত প্ৰতিজ্ঞা থাকিলে কোনো কাম এবাৰত নহ'লেও বাৰে বাৰে সেই কামত লাগি থাকিবলৈ মনত বল পোৱা যায়। অধ্যৱসাতে সকলো কাম সহজ কৰি তোলে। গতিকে মানুহে মনতে প্ৰতিজ্ঞা কৰি অধ্যৱসাতে কামত আগ বাঢ়ি যাব লাগে।

(৩) “তোমাৰ ই ধূলিবাৰি তোমাৰ আকাশ বায়ু
এই মোৰ স্বৰ্গৰ বাস,
তুমি মোৰ মৰতৰ পুণ্য মুকুতিৰ ভূমি
তুমি মোৰ তীৰ্থৰ প্ৰভাস।”

— নলিনীবালা দেৱী

জন্মভূমিৰ প্ৰতি থকা কবিৰ সীমাহীন প্ৰেম এই কবিতা ফাকিৰ মাজেৰে প্ৰকাশিত হৈছে।

কবিয়ে জন্মভূমিক ইমানেই ভাল পায় যে তেওঁ ইয়াৰ আকাশ-বতাহ আৰু প্ৰতিটো ধূলিকণাৰ মাজত পৰিত্ৰতা অনুভৱ কৰিছে। তেওঁ এখন সুকীয়া স্বৰ্গ লাভৰ কামনা নকৰি জন্মভূমিৰ আকাশ-বতাহ, ধূলি-বাৰিৰ মাজতে মিলি থাকিব খুজিছে। কবিৰ কাৰণে এই মৰতত অৰ্থাৎ পৃথিৱীত জন্মভূমিয়েই মহান পৰিত্ৰ স্থান, য'ত থাকি তেওঁ মুক্তিলাভ কৰাৰ কামনা কৰিছে। কবিয়ে জন্মভূমিৰ মাজতে প্ৰভাস তীৰ্থৰ পৰিত্ৰতা অনুভৱ কৰিছে। সেয়েহে কবিৰ কাৰণে জন্মভূমি পৰিত্ৰ প্ৰভাস তীৰ্থ। এই প্ৰভাস তীৰ্থস্বৰূপ জন্মভূমিৰ সেৱা কৰিয়েই প্ৰভাস তীৰ্থ দৰ্শন কৰাৰ বা সেই তীৰ্থত স্নান কৰি লাভ কৰা মহাপুণ্য অৰ্জন কৰিব পাৰে।

(৪) “শুই থকা শিয়ালে হাঁহ ধৰিব নোৱাৰে।”

এই ফকৰাটিৰ জৰিয়তে শ্ৰম-বিমুখ লোকৰ যে উদ্গতি নাই, তাকে প্ৰকাশ কৰা হৈছে।

হাঁহ-কুকুৰা শিয়ালৰ খাদ্য। কিন্তু হাঁহ-কুকুৰা নিজে শিয়ালৰ কাষলৈ আগ বাঢ়ি নাযায়; বৰং নানা যত্ন আৰু ফন্দি কৰি শিয়ালহে হাঁহ ধৰিবলৈ যাব লাগিব। তাকে নকৰি শুই থাকিলে শিয়ালে কেতিয়াও হাঁহ ধৰিব, অৰ্থাৎ নিজৰ খাদ্য যোগাৰ কৰিব নোৱাৰে। মানুহৰ বেলিকাও একে কথা। জীৱনত সফলতা বা উন্নতি লাভ কৰিবলৈ হ'লে কষ্ট বা পৰিশ্ৰম

কৰিবই লাগিব। কেতিয়াবা অপৰ্যাপ্ত পৈতৃক সম্পত্তিও এলেহুৱা পুত্ৰৰ হাতত সমূলক্ষেপে ধ্বংস হয়। গতিকে জীৱনত উন্নতি তথা প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ হ'লে কষ্ট বা শ্ৰম অপৰিহাৰ্য। শ্ৰম হ'ল উন্নতিৰ মূল মন্ত্ৰ।

(৫) “আপোন ভালেই জগত ভাল।”

এই ফকৰাটিৰ মাজেৰে নিজে ভাল হ'লে যে জগতখনেই ভাল হয়, এনে ভাব প্ৰকাশ কৰা হৈছে।

একোখন সমাজত ভাল-বেয়া বিভিন্ন ৰকমৰ মানুহে বাস কৰে। তেওঁলোকৰ কাৰো প্ৰকৃতি কাৰো লগত নিমিলে। একেখন সমাজত দধীচিৰ দৰে ত্যাগী, যুধিষ্ঠিৰৰ দৰে ধাৰ্মিক, শকুনিৰ দৰে কপটীয়া আৰু দুৰ্যোধনৰ দৰে দাস্তিক মানুহেও বাস কৰে। বিচক্ষণ লোকে এনে পৰস্পৰবিৰুদ্ধ প্ৰকৃতিৰ মানুহৰ মাজতো মিলাপ্ৰীতিৰে থাকি শান্তিত জীৱন কটাব পাৰে। কিন্তু সমাজত এনে এক শ্ৰেণীৰ মানুহ থাকে, যিসকলে কাৰো লগত মিলিজুলি থাকিব নোৱাৰে। তেনে লোকে সদায় আনৰ দোষ খুচৰি নিজৰ লগতে আনৰো শান্তি ভঙ্গ কৰে। এনে প্ৰকৃতিৰ মানুহৰ উদ্দেশ্যেই উক্ত ফকৰাটি ৰচিত হৈছে। দৰাচলতে মানুহ যিমনেই বেয়া নহওক, তাৰ মাজতো অলপ নহয় অলপ ভাল গুণ থাকে। দোষে-গুণেই মানুহ। প্ৰকৃত ভাল মানুহে দোষক আওকাণ কৰি গুণখিনিলৈহে চকু দিয়ে। ক'বলৈ গ'লে, এনে লোকে জগতৰ সকলোকে ভাল দেখে আৰু আনেও এনে লোকৰ প্ৰতি ভাল ব্যৱহাৰ কৰে। মুঠতে, নিজে ভাল হ'লে জগতখনকে আপোন কৰি ল'ব পাৰি।

অনুশীলনী

ভাব-সম্প্রসাৰণ কৰা—

- ১। বিদ্যা মানৱ মনৰ দীপ্তি, তাৰ বশ্মিৰ পোহৰত কাম কৰি মানুহে
ধন, মান আৰু যশস্যা লাভ কৰে।
- ২। বাটৰ দূৰবিবন, গচকত পৰা;
তাৰো এটি পাতে দিয়ে স্বৰ্গৰ বতৰা।
- ৩। ভাগি গ'ল বীণখনি, ছিগি গ'ল তাঁৰ
ৰৈ গ'ল অৱশেষ অমিয়া জোকাৰ।
- ৪। যি মূলা বাঢ়ে তাৰ দুপাততে চিন।
- ৫। যত্ন কৰিলে বত্ন পায়।

(খ) একে বা সম উচ্চাৰণৰ ভিন্ন অৰ্থবোধক শব্দ :

অসমীয়া ভাষাত একে বা সম উচ্চাৰণাত্মক অথচ ভিন্ন অৰ্থবোধক অজস্ৰ শব্দ আছে। মন কৰিবলগীয়া, এই শব্দবোৰৰ উচ্চাৰণহে একে কিন্তু ইবোৰৰ বানান বা আখৰ-জোঁটনি প্ৰায়ে সামান্য পৃথক। সেয়েহে তেনেবোৰ শব্দৰ অৰ্থৰ পাৰ্থক্য নিৰ্দেশ কৰিবলৈ সেই শব্দবোৰৰ আখৰ-জোঁটনিলৈ মন কৰিব লাগিব। একে উচ্চাৰণৰ ভিন্ন অৰ্থবোধক শব্দ কিছুমান হ'ল—

১. অণু — অতি সূক্ষ্ম, ক্ষুদ্ৰতম অংশ।
- অনু — পিছত।

২. আঁহ — গছৰ ছাল বা ফল আদিৰ ভিতৰত থকা মিহি সূতাৰ নিচিনা বস্তু।
 আহ — মতা কাৰ্য, কাৰ্যলৈ আহ।
৩. কঠা — মাটিৰ জোখ।
 কথা — শব্দ, বাক্য, ভাষা।
৪. কাঁহ — এবিধ ধাতু।
 কাহ — এবিধ ৰোগ (কাহ মৰা)।
৫. কোন — প্ৰশ্নবোধক সৰ্বনাম (কোন আহিছে?)।
 কোণ — ঘৰৰ চুক, দুডাল ৰেখা কটা-কটিকে লগ লাগি কৰা চুক)।
৬. গড় — দুৰ্গ, মাটি বা শিলেৰে বন্ধা ওখ ভেঁটা বা ঢাপ।
 গঁড় — এবিধ জন্তু, (এশিঙীয়া গঁড়)।
৭. গুলি — গুলি সূতা, মেৰিয়াই থোৱা কাপোৰ চিলোৱা মিহি সূতা।
 গুলী — বন্দুকৰ গুলী।
৮. চাল — ঘৰৰ চাল, ঘৰৰ ওপৰৰ ঢাকনি।
 ছাল — মানুহ, জীৱ-জন্তু আদিৰ গাৰ ছাল।
৯. চুটি — সংক্ষেপ।
 ছুটী — কামৰ পৰা বিৰাম (স্কুল ছুটী হ'ল)।
১০. টান — কঠিন।
 তান — গীতৰ সুৰ।
১১. ধনী — চহকী।
 ধ্বনি — শব্দ।

১২.	নীৰ	—	পানী।
	নীড়	—	চৰাই বাহ।
১৩.	পাণি	—	হাত।
	পানী	—	জল।
১৪.	বাণ	—	শৰ, ধনুৰ শৰ।
	বান	—	বানপানী।
১৫.	বাঁহ	—	বাঁহ গছ।
	বাহ	—	চৰাই বাহ।
১৬.	শুঁৰ	—	হাতীৰ শুঁৰ।
	সুৰ	—	গানৰ সুৰ।
১৭.	ষাঁড়	—	ষাঁড় গৰু।
	সাৰ	—	শস্যত দিয়া ঔষধ।
১৮.	হাড়	—	অস্থি, মঙহৰ ভিতৰৰ টান ভাগ।
	হাৰ	—	ডিঙিত পিন্ধা অলংকাৰ।
১৯.	হাত	—	মানুহৰ শৰীৰৰ এবিধ অংগ।
	হাট	—	বজাৰ।

আন কিছুমান সমউচ্চাৰণৰ শব্দ হৈছে : অটল-অতল, আচল-আঁচল, কাণ-কান, কুলি-কুলী, ডৰ-দৰ, ধুতি-ধূতী ইত্যাদি।

(গ) অসমীয়া ভাষাত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ

চন্দ্ৰবিন্দু (°) অসমীয়া বৰ্ণমালাৰ এটা অপৰিহাৰ্য ধ্বনি। ই স্বৰৰ অনুনাসিকতা বুজায়। অসমীয়া ভাষাৰ অ, আ, ই, ঈ, উ, ঊ, ঋ, এ, ঐ.

ও আৰু ঔ —এই আটাইবোৰ স্বৰকে প্ৰয়োজন হ'লে অনুনাসিক ৰূপে উচ্চাৰণ কৰিব পাৰি। স্বৰৰ নাসিক্য উচ্চাৰণ হ'লে, সি প্ৰায়ে চন্দ্ৰবিন্দু হৈ ব্যঞ্জনটোত লাগি থকা স্বৰৰ ওপৰলৈ যায়। যেনে দাঁত (দ + আঁ + ত), কাঁহ (ক + আঁ + হ) আদি। চন্দ্ৰবিন্দু লগা স্বৰবোৰৰ উচ্চাৰণত হাঁওফাঁওৰ পৰা ওলোৱা বায়ুপ্ৰবাহ আধা মুখেদি আৰু আধা নাকেদি ওলায়। চন্দ্ৰবিন্দুৱে শব্দৰ অৰ্থগত পাৰ্থক্যও নিৰ্দেশ কৰে। সেই হিচাপে চন্দ্ৰবিন্দু বিশিষ্ট ধ্বনি; যেনে 'চা' মানে চকুৰে চোৱা, কিন্তু 'ছাঁ' মানে 'গছৰ ছাঁ'। চন্দ্ৰবিন্দুৱে অৰ্থৰ পাৰ্থক্য ঘটোৱা সমউচ্চাৰিত শব্দ কিছুমান হৈছে : শো—সোঁ, বাও—বাঁও, পাছ—পাঁচ আদি।

অসমীয়া ভাষাত ব্যৱহৃত চন্দ্ৰবিন্দুৰ উৎসলৈ (source) চালে দেখা যায় যে অধিকাংশ অসমীয়া তন্ত্ৰৰ শব্দত ব্যৱহৃত চন্দ্ৰবিন্দু প্ৰকৃততে সংস্কৃত শব্দত থকা ঙ, ঙ, ঞ, ণ, ন আৰু ম নাসিক্য ধ্বনিৰ পৰিৱৰ্তিত ৰূপ। যেনে, ৰংস—বাঁহ; অঙ্ক—আঁক; পঞ্চ—পাঁচ; কণ্টক—কাঁইট, কাঁটা; দন্ত—দাঁত; গ্ৰাম—গাঁও আদি। উল্লিখিত ধ্বনিৰ ৰূপবোৰৰ বাহিৰে অসমীয়া ভাষাৰ নিম্নলিখিত ৰূপবোৰত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য :

১। বৰ্তমান আৰু অতীতকালৰ প্ৰথম পুৰুষৰ সকলো ক্ৰিয়াপদত পুৰুষবাচক বা ক্ৰিয়াবিভক্তি 'ওঁ' অপৰিহাৰ্য। যেনে, (গীত) গাওঁ, পঢ়োঁ, কৰিছোঁ, খালোঁ, পঢ়িলোঁ, পঢ়িছিলোঁ আদি। সম্ভাৱ্য ভূতকালৰ 'হেঁতেন' পৰসৰ্গতো 'হেঁ' (হ + ঐ)ৰ ওপৰত চন্দ্ৰবিন্দু অপৰিহাৰ্য।

২। ক্ৰিয়াৰ অসমাপিকা ৰূপ গঠন কৰা '-ওঁতে' আৰু '-ওঁতা' প্ৰত্যয়তো চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। যেনে, কৰোঁতে, পঢ়োঁতে, যাওঁতে আদি আৰু কৰোঁতা, পঢ়োঁতা, যাওঁতা আদি।

৩। নামপদৰ বহুবচন বুজোৱা '-হঁত' আৰু ক্ৰিয়াপদৰ বহুবচন বুজোৱা '-হঁক' প্ৰত্যয়তো চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ অপৰিহাৰ্য। যেনে— মাহঁত, সিহঁত, তহঁত, আদি আৰু যোৱাহঁক, কৰিবহঁক আদি।

৪। স্বর্গীয় বা মৃত বুজাবলৈ মৃত্যু হোৱা ব্যক্তিৰ নামৰ আগত চন্দ্ৰবিন্দু ব্যৱহাৰ কৰা হয়। যেনে, 'চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া।

৫। মূল সংস্কৃতত নথকা সত্ত্বেও কিছুমান তদ্ভৱ শব্দত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ অৱশ্যেই কৰিব লাগে। যেনে— সঁচা (সত্য), আঁহত (অশ্বখ), আঁঠু (অস্থিবৎ) আদি। স্বতঃস্ফূৰ্ত অৰ্থাৎ আপোনা-আপুনি হোৱা নাসিক্যভৱনৰ (nasalisation) কাৰণেই এনেবোৰ শব্দত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ হৈছে।

ইয়াৰ বাহিৰেও অসমীয়া ভাষাৰ স্বকীয় উচ্চাৰণ-বৈশিষ্ট্যৰ কাৰণে বিভিন্ন শব্দত যেনে ভোঁ ভোঁ, পেঁচ, দাঁতি, খোঁচ আদি শব্দত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ কৰাটো অসমীয়া ভাষাৰ এক বিশেষ বৈশিষ্ট্য।

অসমীয়া ভাষাৰ কিছুমান শব্দত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ নহয়। তেনে দুটামান নিদৰ্শন হৈছে :

১। আদেশ, অনুৰোধ বুজোৱা অনুজ্ঞাৰ তৃতীয় পুৰুষৰ ক্ৰিয়াবিভক্তি '-ওক' আৰু '-অক'ত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ নহয়। যেনে— খাওক, যাওক, বহক, আহক আদি।

২। ক'লেও, পঢ়িলেও, যদিও, হওক, নহওক, নেওগ আদি শব্দৰ 'ও'-ৰ ওপৰত চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ নহয়।

৩। ভূঞা, গঞা, আদি শব্দত নাসিক্য 'ঞ' থকাৰ কাৰণে তাৰ ওপৰত চন্দ্ৰবিন্দু যোগ নহয়। সেইদৰে ঙ, ণ, ন আৰু ম নাসিক্য ধ্বনিৰ ওপৰতো চন্দ্ৰবিন্দু দিব নালাগে। কাৰণ সেই ধ্বনিকেইটাই অকলে নাসিক্য ধ্বনি বহন কৰে।

(ঘ) অ'-কাৰৰ ব্যৱহাৰ

অ' স্বৰৰ কথা ক'বলৈ গ'লেই আমি অ' স্বৰৰ কথা ক'ব লাগিব। অ' অসমীয়া স্বৰ বৰ্ণমালাৰ প্ৰথম ধ্বনি। অ'-টো একে সময়তে বৰ্ণ আৰু

আখৰো। এই স্বৰটোৰ উচ্চাৰণ হয় জিভাৰ গুৰি অংশ অৰ্থাৎ পিছ জিভাৰ দ্বাৰা। জিভাৰ উচ্চতা অনুযায়ী অ-টো নিম্ন স্বৰ। এই নিম্ন অ স্বৰৰ ঠিক সামান্য ওপৰত আৰু এটা অ স্বৰৰ উচ্চাৰণ হয়। ইয়াৰ উচ্চাৰণত জিভাখনৰ গুৰিটো ঈষৎ অৰ্থাৎ সামান্য ওপৰলৈ দাং খায়। কিন্তু এই স্বৰ বুজাবলৈ অসমীয়াত পৃথক কোনো আখৰ নাই। সেয়েহে অ স্বৰটোৰ সোঁ ফালে ওপৰত উৰ্ধ্বকমা (') দি এই স্বৰ অ' হিচাপে লিখা হয়। জিভাৰ উচ্চতা অনুযায়ী অ' স্বৰ মধ্যাভাস। এই স্বৰ নিম্ন স্বৰৰ সামান্য ওপৰত উচ্চাৰিত হয়। অসমীয়া ভাষাত অ' এটা বিশিষ্ট স্বৰধ্বনি। এই স্বৰে শব্দৰ অৰ্থৰ পাৰ্থক্য ঘটাব পাৰে। যেনে—

সভালৈ কত (ক + অ + ত + অ) মানুহ আহিছে!

তুমি 'ক'ত (ক + অ' + ত) আছা?

ওপৰৰ বাক্য দুটাৰ প্ৰথমটোত নিম্ন অ স্বৰ থকাত শব্দটোৰ অৰ্থ হৈছে 'বহুত'। কিন্তু দ্বিতীয় বাক্যত মধ্যাভাস অ' স্বৰ ব্যৱহাৰ হোৱাত ক'ত শব্দৰ অৰ্থ হৈছে বিশেষ স্থান।

এইদৰে একেটা অ আখৰৰ আমি উচ্চাৰণত দুটা বেলেগ স্বৰ পাওঁ—
অ আৰু অ'। বিভিন্ন শব্দত অ' স্বৰৰ প্ৰয়োগ এনে ধৰণৰ :

গ'ল (গ + অ' + ল); হ'ব (হ + অ' + ব + অ)

ক'ত (ক + অ' + ত); য'ত (য + অ' + ত)

ব'লা (ব + অ' + ল + আ); ৰ'বা (ৰ + অ' + ব + আ) আদি

মন কৰিবলগীয়া যে অ' স্বৰ সাধাৰণতে শব্দৰ আদ্যাক্ষৰত ব্যৱহাৰ

হয়।

(ঙ) 'ৰ' আৰু 'য়'ৰ ব্যৱহাৰ

ৰ আৰু য় অসমীয়া ব্যঞ্জন বৰ্ণমালাৰ দুটা বিশেষত্বপূৰ্ণ ধ্বনি। এই ধ্বনি দুটাৰ উচ্চাৰণত বায়ুপ্ৰবাহ স্বৰধ্বনিৰ দৰে সম্পূৰ্ণ বাধাহীনো নহয় নাইবা আন ব্যঞ্জনৰ দৰে সম্পূৰ্ণ বাধাযুক্তও নহয়। স্বৰ আৰু ব্যঞ্জন ধ্বনিৰ

মাজতে উচ্চারণ হয় কাৰণে এই ধ্বনি দুটাক অৰ্ধ ব্যঞ্জন বা অন্তঃস্থ ব্যঞ্জন বোলা হয়। তদুপৰি এটা স্বৰধ্বনিৰ পৰা আন এটা স্বৰধ্বনি উচ্চারণ কৰিবলৈ উচ্চারণকৰণ অৰ্থাৎ জিভাৰ স্থান পৰিৱৰ্তন কৰোঁতে এই ধ্বনি দুটাৰ সৃষ্টি হয়। সেয়েহে ৰ আৰু য়ক শ্ৰুতিধ্বনিও বোলা হয়।

ৰ আৰু য়-ৰ ব্যৱহাৰ শব্দৰ আদি অৱস্থানত নহয়। শব্দৰ আদিত ৰ ধ্বনি থাকিলে 'ব' হিচাপে লিখা হয়। যেনে— 'বেদ' সংস্কৃত শব্দটো অসমীয়াত 'বেদ' হিচাপে লিখা হয়। সেইদৰে সংস্কৃত 'য়দি' (যদি) শব্দ অসমীয়াত 'যদি' হয়। অসমীয়া ভাষাৰ বিভিন্ন শব্দত ৰ আৰু য় ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰ এনে ধৰণৰ :

ৰ : দেৱতা, শেৱালি, পোৱাল, ব্যৱস্থা, সেৱা, ঘৰুৱা।

য় : গিয়ান, শিয়াল, বিয়লি, সদায়, বিয়া, হয়।

আৰ্হি প্ৰশ্ন

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ১)

- ১। ভাব-সম্প্ৰসাৰণ বুলিলে কি বুজা?
- ২। চন্দ্ৰবিন্দুৱে শব্দৰ অৰ্থগত পাৰ্থক্য নিৰ্দেশ কৰেনে?
- ৩। 'পাঁচ' শব্দটোৰ মূল উৎস কি?
- ৪। 'ৰ' ধ্বনি শব্দৰ কোন স্থানত ব্যৱহাৰ হয়?
- ৫। 'অ' ধ্বনি শব্দৰ অন্ত্যস্থানত প্ৰয়োগ হয়নে?

(খ) চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক — ২ অথবা ৩)

- ১। ৰ আৰু য় স্বৰক কিয় অৰ্ধব্যঞ্জন বোলা হয়? এই স্বৰ দুটা শব্দৰ আদিত ব্যৱহাৰ হয়নে?
- ২। 'অ' স্বৰ শব্দৰ কোন স্থানত পোৱা যায়? 'অ' স্বৰে শব্দৰ অৰ্থ পৰিৱৰ্তন কৰেনে? এটা উদাহৰণ দিয়া।

- ৩। সংস্কৃতৰ কি কি ধ্বনিৰ ঠাইত অসমীয়াত চন্দ্ৰবিন্দু ব্যৱহাৰ হয়? দুটা উদাহৰণ দিয়া।
- ৪। য় ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।
- ৫। অ' ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ৪ অথবা ৫)

- ১। ভাব সম্প্ৰসাৰণ কৰা— 'শ্ৰম সিদ্ধিৰ অমোঘ অস্ত্ৰ'।
- ২। সম উচ্চাৰণৰ ভিন্ন অৰ্থবোধক ৫টা শব্দ অৰ্থসহ লিখা।
- ৩। চন্দ্ৰবিন্দুৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।
- ৪। ৰ আৰু য-ৰ উচ্চাৰণৰ বিষয়ে লিখা।
- ৫। অ' ধ্বনিৰ উচ্চাৰণ ক'ত হয়। এই ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰ দেখুৱাই চাৰিটা শব্দ লিখা।